

Loenersloot : een eeuw geleden

In dit themanummer waarin de situatie van 100 jaar geleden in de kernen van de gemeente Loenen besproken wordt, neemt Loenersloot qua onderzoek een bijzondere plaats in. In die tijd vormde Loenersloot namelijk één gemeente met Ruwiel. Bij de gemeentelijke herindeling in 1964 is Ruwiel bij de gemeente Breukelen 'terecht gekomen', en Loenersloot bij de gemeente Loenen. Het archief van de periode voor 1964 bevindt zich in Breukelen en betreft dus gegevens van deze beide dorpen. Het is dus niet mogelijk om de gegevens van Loenersloot volledig apart te bezien. Daarbij is tot op heden nog onvoldoende onderzoek verricht voor de kern van het dorp Loenersloot. Vandaar dat voor dit artikel deels verwezen wordt naar enkele interviews, gehouden met oude 'Loenerslotenaren'.

"Winkeltjes"

In 1899 was Loenersloot een klein dorpje met ca 400 inwoners, die bijna allen hun bestaan vonden in de landbouw. Er was geen school en geen kerk. De Hervormden gingen ter kerke in Loenen, de Katholieken aan de Slootdijk. Te voet, per fiets, met paard en wagen of met de omnibus verplaatste men zich dan richting Loenen. De directe weg naar Loenen was vanaf 1890 afgesloten door de aanleg van het Merwedekanaal. Door de draaibrug die werd aangelegd was er toch nog een goede verbinding mogelijk.

Er waren dan geen scholen of kerken, wel waren er enkele winkeltjes. Zo weet mevrouw Sars, wiens echtgenoot rond de eeuwwisseling in Loenersloot woonde, zich de verhalen van het toenmalige leven in dit dorpje goed te herinneren: "Er waren rond de eeuwwisseling in Loenersloot drie kruidenierswinkeltjes. Ook kwamen tal van bakkers, kruideniers en slagers vanuit b.v. Loenen of Baambrugge, thuis langs om bij de mensen hun bestellingen op te nemen. Wij hebben aan de Slotlaan een winkel gehad en verkochten er van alles, van bonen tot petroleum. Later kwam de dokter uit Baambrugge er ook de medicijnen brengen. Tegen-

over onze winkel aan de Slotlaan zat hoefsmid Hofstede. Aan de Rijksstraatweg had je kruidenier Lichtenberg en op de Binnenweg was de winkel van Van Staay en bakker Harwijne". Ook had Loenersloot in 1899 een eigen Oranjevereniging en een ijsclub. Er werd geschaast op de bevroren sloten en de ijsclub organiseerde ook schaatswedstrijden op de Angstel en de slotgracht van kasteel Loenersloot.

Trekschuit

Ook de nu 103-jarige mevrouw W. Kruiswijk-Voorneveld, thans woonachtig in 't Kampje, weet zich nog zaken te herinneren van het Loenersloot rond de eeuwwisseling. "Op de Binnenweg was een café dat "De Viersprong" heette. De passanten en de mannen uit het dorp dronken er snaps, een soort citroenbrandewijn. In de Angstel lagen toen al woonboten, maar lang niet zoveel als tegenwoordig. Iedereen liep en een enkeling had een fiets. De mensen werkten zes lange dagen per week en in onze omgeving werkten veel mannen in de turfstekerij. Als er geen werk was, gingen de mannen langs de boerderijen om te vragen of er nog 'volk' nodig was voor een klus. In Loenen had je de Christelijke Jongelingsvereniging 'Immanuel', waarvan mijn man nog enkele jaren lid en zelfs voorzitter is geweest. De mensen waren tijdens de eeuwwisseling 1900 erg arm, daar kan ik mij nu haast geen voorstelling meer van maken". Loenersloot werd ook per trekschuit aangedaan, die over de Angstel voer. Volgens de heer J. Kruiswijk, de zoon van mevrouw W. Kruiswijk, bevond zich in het grote pand op de hoek van de Slotlaan en de Rijksstraatweg Café Nieuwedijk. Hier werden ook de paarden gestald, die de trekschuiten door de Angstel trokken.

Gemeentebestuur

In een verslag van de gemeenteraad d.d. 23 februari 1899 lezen wij dat de heer Doude van Troostwijk voorzitter van de gemeenteraad is en dat de wethouderszetels bemand worden door de heren Korver en Kruiswijk. Zij kregen voor

het verrichten van deze taak ieder *f* 10,- per jaar. Tevens zijn er de volgende gemeenteraadsleden: J. Fokker, van Dam, S. de Haan, Van der Vaart en C. de Haan. G. Vor der Hake is de gemeentesecretaris en ontvanger. Voor zijn taak als secretaris ontving hij een jaarwedde van *f* 200,- en de functie van ontvanger werd beloofd met een jaarwedde van *f* 125,-. De ambtenaar van de burgerlijke stand, benoemd op 5 september 1899, was de heer J. Korver. In die dagen lagen de problemen in een dorp toch beduidend anders dan tegenwoordig. Zo werd in de gemeenteraadsvergadering van 5 september 1899 het volgende genotuleerd: De heer C. de Haan zegt, dat, toen hij "met Goede Vrijdag uit de kerk kwam, de lantaarns niet brandden, zoodat het zeer donker was". Besloten wordt dan dat de heer Korver de voorzitter zal waarschuwen als het met Goede Vrijdag donker is, dan zal Zijne Edelachtbare er wel voor zorgen, dat de lantaarns branden(!) In de gemeente Loenersloot waren in 1899 twee, in goede staat verkerende brandspuiten aanwezig, één in de kom der gemeente en één in Ter Aa, gemeenschappelijk met de gemeente Ruwiel. Voor de door de Minister bedoelde oefeningen werden ingezetenen eens per jaar opgeroepen en dat leverde, volgens de gemeentelijke boeken uit die tijd, 'de gewenschte resultaten' op.

Hedwig de Groot
Juliette Jonker-Duynstee

Slotlaan te Loenersloot aan het begin van de 20ste eeuw.

Coll.: mw. J.C.W. Sars te Loenersloot

Veestapel van de 27 veehouders in de gemeente Loenersloot en Ruwiel in 1899

Dekhengsten, bepaaldelijk voor dekken gebruikt	geen
Veulens, merries drachtig of vermoedelijk drachtig	12
Overige paarden	19
Ezels en muilieren	geen
Springstieren	19
Melkkoeien en melkvaarzen	646
Kalvers, pinken en hokkelingen	167
Gemeste kalveren	2
Schape	152
Lammeren	107
Bokken en geiten	14
Varkens ouder dan 3 maanden	173
Geslachte varkens beneden het jaar	37
Hoenders	498
Kalkoenen	6
Eenden	119
Ganzen	25
Bunders weiland	245
Bunders hooiland	299

BRONNEN:

gemeenteverslag Loenersloot, 1899,
Archief Gemeente Breukelen.
Interviews met mevrouw J.C.W. Sars, mevrouw
W. Kruiswijk-Voorneveld en de heer J. Kruiswijk.
Archiefonderzoek verricht door Willem Mooij.